

Περιήγηση

Νότια Άγραφα μια διάσχιση του ορεινού Ευρυτανικού τόξου, από τις παρυφές των καρδιτσιώτικων Αγράφων μέχρι τη συμβολή του “τριεθνούς” διανομαρχιακού συνόρου στη θέση «ΒρύσηΖαχαράκη», με δυο ορειβατικές αναβάσεις στη κορυφή της Βουλγάρας και της Τσιούκας, και μια επίσκεψη στο πανώριο μοναστικό συγκρότημα της Βράχας που δεσπόζει σε όλη την περιοχή.

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΑΓΡΑΦΑ

Βράχα, Κλειτσός, Φουρνά

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΝΝΑ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Η μονή Γενέσεως Θεοτόκου στη διαδρομή Γιαννουσαίκων-Νεράιδας.

Από τη λίμνη Πλαστήρα στη Φουρνά

Η μέρα όπως ξεκινούσε:

“...άλλαξε ξαφνικά τη μορφή,
το ρυθμό, την απόχρωση του τοπίου.
Φωτιστήκαν τα δέντρα, τα ουράνια
διευρύνθηκαν,
ο ορίζοντας βάθυνε, αναδείχτηκαν τα
βουνά.

Είναι τόση η διαφάνεια που δεν κρύβεται τίποτα.

Αν προσέξεις θα δεις να σαλεύουνε...
τ’ άγραφα... ποιήματα”.

Νικηφόρος Βρεττάκος
“Η μεταμόρφωση του τοπίου”

Ο ποιητής του **Ταΰγετου** ασφαλώς δεν θα είχε πατήσει το πόδι του στα **Άγραφα**, αλλά το πιο πάνω του ποίημα είναι σαν να γράφτηκε για το μεγάλο βουνό της **Στερεάς**. Όπως κι εγώ, που ενώ μεγάλωσα στη σκιά του εικοσιφύλλου Πηλίου, δεν μπορώ να απογαλακτιστώ από την θεσπέσια οροσειρά των Αγράφων.

Διασχίζοντας λοιπόν τα στενά των Αγράφων από τα βουνά της **Καρδίτσας** ως την καρδιά της ορεινής **Ευρυτανίας**, η ψυχή μας μαγεύτηκε.

Ο στόχος είχε καθοριστεί: Από τη θέση **Πλατανάκος** κάτω από την κορυφή της **Καζάρμας** του **Νομού Καρδίτσας**, θα ξεκινούσαμε το πρωί με απώτερο στόχο τη Φουρνά της Ευρυτανίας. Ποιο δρόμο όμως έπρεπε να διαλέξουμε ώστε να είμαστε νωρίς το απόγευμα, για να παραβρεθούμε στην ειδική γιορτή - αφιέρωμα για τον αγωνιστή του τόπου **Κώστα Λεπενιώτη**; Ας κάνουμε μια περιληπτική περιγραφή του πανέμορφου οδικού δικτύου που ακολουθήσαμε από την **Καστανιά** της **Λίμνης Πλαστήρα** ως τη **Φουρνά Ευρυτανίας**.

Μετά από ένα λιτό τσιπουράκι με τον φίλο μας ορειβάτη **Νίκο Κοτσαπουϊκίδη** και τη **Βάσω**, στην πλατεία της **Καστανιάς**, ανηφορίσαμε ως τη διασταύρωση Καστανιά - Φράγμα - Γιαννουσαίικα, για να πά-

ρουμε τον δρόμο προς **Ίταμο – Γιαννουσαΐκα – Καροπλέσι**.

Από τη διασταύρωση χρειαστήκαμε **2,5** χιλιόμετρα για να στρίψουμε αριστερά, αφήνοντας τον δεξιό δρόμο για **Ανθηρό, Καροπλέσι, Νιάλα** κι έναν άλλο ανηφορικό αριστερά που οδηγεί στην ιστορική βρύση του Ίταμου.

Επόμενος στόχος μας ήταν τα **Γιαννουσαΐκα**, μικρός οικισμός, χωμένος στις νότιες πλαγιές του καταδασωμένου όρους Ίταμος.

Χρειάστηκαν οι ενημερωμένες πληροφορίες του Καρδιτσιώτη ορειβάτη προέδρου του ΕΟΣ Καρδίτσας, **Παντελή Μανώλη**, ότι ο δρόμος είχε αποκατασταθεί και δοθεί στην κυκλοφορία πριν λίγες μέρες, μετά την καταστροφική μανία του «**Ιανού**» τον περασμένο Σεπτέμβρη.

Διασχίσαμε **6,5** χιλιόμετρα θαυμάσιου (αν εξαιρέσεις τις επιχωματώσεις των ρεματιών) ορεινού δρόμου, για να μπούμε δίχως να το καταλάβουμε στα αραιά και πνιγμένα στη βλάστηση σπίτια των Γιαννουσαΐκων.

Μέχρι εδώ ο δρόμος ασφάλτινος. Βγαίνοντας από τον οικισμό, μπήκαμε σε ομαλό χωματόδρομο, στενότερος αλλά βατός για όλα τα οχήματα.

Δεν απαιτήθηκαν πάνω από **4** χιλιόμετρα για να φτάσουμε σε μια δροσερή αλάνα που τη σκέπαζαν υπεραιωνόβια πλατάνια, και που στο κάτω μέρος της απλώνονταν μια μοναστική πλατεία με ένα κρυμμένο από τα φυλλώματα καθολικό μοναστηριού. Ήταν η **Μονή Γενέσεως Θεοτόκου**, κατάγραπτη, μέσα - έξω.

Μετά από ένα σύντομο προσκύνημα, συνεχίσαμε ακολουθώντας τον κάτω άξονα του δρόμου προς Νεράιδα.

Από το μοναστήρι της Θεοτόκου πλαγιοκοπήσαμε τις νότιες απολήξεις της κορυφής **Βαλώρας (1300 μ.)** που αποτελεί

ουσιαστικά παρακλάδι του Ίταμου, για να κατηφορίσουμε με στενό πετρώδρομο ως τη ρεματιά του ποταμού **Μουχτούρη** περνώντας μια γέφυρα τύπου **Μπέλλεϊ**. Ως εδώ από το μοναστήρι το κοντέρ έγραψε **2,8** χιλιόμετρα. Ανηφορίσαμε για **400** μέτρα, ώσπου φτάσαμε στον ασφαλτόδρομο που ενώνει τον **Αμάραντο** και το **Σαραντάπορο** με τη **Νεράιδα**.

Από εκεί χρειάστηκαν άλλα **2,8** χιλιόμετρα για να εισέλθουμε στο τελευταίο χωριό του νομού Καρδίτσας, τη **Νεράιδα**. Ένα μπαλκόνι πάνω από τον **Ταυρωπό**, με εκπληκτική θέα τόσο στο θεϊκό ποτάμι όσο και στις απέναντι κορυφές, **Βοϊδολίβαδο (1540 μ.)** και **Παπαδημήτρη (1930 μ.)**. Η Νεράιδα (**Σπινάσα** το παλιό της όνομα) είναι το μόνο χωριό που φωλιάζει στις παρυφές του πολύ ιδιαίτερου και σχετικά άγνωστου βουνού **Μάρτσα (1687μ.)**, που είναι δασωμένο σχεδόν μέχρι την κορυφή του.

Η Μάρτσα αποτελεί κομβικό ορεινό σημείο στα όρια Καρδίτσας - Ευρυτανίας, καθώς περικλείει τη στενή κοιλάδα του Ταυρωπού, την ευρύτερη λεκάνη του **Φουρνιώτικου** ρέματος, όπως και τα στενά περάσματα του περίφημου **Διαβάτη**, αλλά και της χαμηλότερης βουνοκορφής της **Τσιούκας** και του φαραγγιού της.

Βρίσκεται στη μέση ενός πολυκόρυφου βουνίσιου πλέγματος που το σχηματίζουν οι ανεξάρτητες βουνοσειρές του **Ίταμου**, της **Βουλγάρας**, της **Κόψης** και του **Παπαδημήτρη**.

Η έκπληξη έρχεται από τη μεριά της Μάρτσας. Έξω από τον οικισμό της Νεράιδας, με ένα υπέροχο οδικό δίκτυο, σε **6,5** χιλιόμετρα φτάνουμε στην τοποθεσία το «**Σπίτι του Διαβάτη***». Στο σημείο αυτό υπάρχει ένα καταφύγιο (κλειστό τα τελευταία χρόνια) και μια πέτρινη βρύση με γάργαρο παγωμένο νερό.

* «Σπίτι του Διαβάτη», κτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 με δωρεά του Νικόλαου Φλωράκη, ξάδερφος του αείμνηστου Χαρίλαου Φλωράκη. Σκοπός του ήταν να βρίσκουν οι περαστικοί καταφύγιο για να διανυκτερεύσουν. Δυστυχώς μετά το θάνατο του Νικόλαου Φλωράκη τη δεκαετία του 1980 κανείς δεν το φρόντισε και έτσι άρχισε σιγά-σιγά να ερημώνει και να διαλύεται. Πριν λίγα χρόνια με πρωτοβουλία της κοινότητας Κλειτούς έγινε ανακαίνιση, αλλά και πάλι παραμένει κλειστό.

Φθινοπωρινά χρώματα στην διαδρομή για τη Φουρνά.

Εκεί σταματήσαμε, καθώς βρεθήκαμε μπροστά σε ένα φαρδύ τετράσταυρο που οδηγούσε, ο δεξιός πόλος στον **Κλειτσό** (ή Κλειστό), ο μεσαίος στη **Βρύση Ζαχαράκη** και ο αριστερός στον **Μαυρόλογγο** (οικισμός του Κλειτσού).

Κατηφορίσαμε προς τον Κλειτσό. Στα **5** χιλιόμετρα βρεθήκαμε στον πρώτο (ψηλότερο) οικισμό του Κλειτσού, την **Κορίτσα**. Τον διασχίσαμε και σε άλλα **3** χιλιόμετρα μπήκαμε στο **Μεσοχώρι**. Αμέσως μετά περάσαμε τον **Πλάτανο** (ο Κλειτσός έχει 5 οικισμούς) και διασχίζοντας την κοιλάδα του Φουρνιώτικου ρέματος από γέφυρα τύπου Μπέλλεϋ, πήραμε την κατεύθυνση για τη διασταύρωση **Φουρνά - Βράχας**. Ως εδώ είχαμε πραγματοποιήσει από τη στροφή της Καστανιάς **37** χιλιόμετρα.

Στη διασταύρωση στρίψαμε δεξιά για τη Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Φτάσαμε αργά το απόγεμα στην ξύλινη πόρτα της Μονής, όπου μας υποδέχτηκε η αδελφή **Πολυκάρπη**. Ευγενική, φιλόξενη, ομιλητική, μας έμπασε στα υπέροχα μυ-

στικά της αγιογραφημένης εκκλησίας του Σωτήρος, για να προσκυνήσουμε.

Στη συνέχεια, συζητήσαμε πολλά θέματα του μοναστηριού και οδηγηθήκαμε στο βορεινό μπαλκόνι για να αγναντέψουμε το φαράγγι και την τρομερή ορθοπλαγιά της **Τσιούκας (1361μ.)**, που ξεδιπλώνει την απότομη κόψη της ακριβώς απέναντι από το μοναστήρι.

Ήπιαμε καφέ και δώσαμε υπόσχεση για την επαύριο για μια εκτενή ξενάγηση.

Φτάσαμε στη Φουρνά λίγο πριν την δύση. Η διανυκτέρευσή μας είναι στον δημοτικό ξενώνα **La Faune**, λίγο έξω από το χωριό, μέσα σε ένα πυκνοδασωμένο τοπίο, κάτω από τη μακριά κορυφογραμμή “Λυκομνήματα”. Εκεί μας περίμενε για να μας καλωσορίσει και να μας ταχτοποιήσει στα δωμάτιά μας ο **Γιώργος Βασιλικούδης**, διαχειριστής της μονάδας.

Αφού τακτοποιήσαμε τα πράγματα, πήραμε τον κατήφορο για την πλατεία της Φουρνάς, όπου θα γινόταν η εκδήλωση για τα 200 χρόνια από την έναρξη της

Η άποψη της Τσιούκας από τον εξώστη της Μονής Βράχας.
Γεφύρι στον παραπόταμο του Φουρνιώτη που ένωνε Κλεισό-Φουρνά.

Το φαράγγι της Τσιούκας και η κοιλάδα του Φουρνιώτη από την κορυφή Καστρί.

Ελληνικής Επανάστασης.

Στην όμορφη πλατεία της Φουρνάς δεσπόζουσα θέση κατέχει η μαρμάρινη προτομή του τοπικού ήρωα **Κώστα Λεπενιώτη**. Ένα μεγάλο μέρος της εκδήλωσης άλλωστε ήταν αφιερωμένο σε αυτόν, τον θρύλο της Επανάστασης, γνωστό αρματολό που δολοφονήθηκε εδώ στη Φουρνά. Εκτός από τις ομιλίες, τους χαιρετισμούς και την επιμνημόσυνη δέηση, η εκδήλωση περιείχε αναπαράσταση της δολοφονίας του Λεπενιώτη και παραδοσιακούς χορούς με δημοτικά και κλέφτικα τραγούδια. Φουστανελάδες τίμησαν με αξιοπιστία και σεβασμό τη γνήσια παράδοση φορώντας στολές και χορεύοντας ως αγωνιστές του **1821**.

Μονή Μεταμόρφωσης Σωτήρος στη Βράχα Ευρυτανίας

Ο ξενώνας **La Faune** βρίσκεται αρκετά ψηλά από τον οικισμό της Φουρνάς και

έχει εκπληκτική θέα στο βαθυπέδιο της κοιλάδας και στα γύρω βουνά, ιδιαίτερα δε στην κορυφογραμμή της Βουλγάρας. Μετά το πρωινό ξύπνημα και το θαυμάσιο πρωινό που μας ετοίμασε ο Γιώργος στον αύλειο χώρο του ξενοδοχείου, το βλέμμα διψασμένο και αχόρταγο θαμπώνεται και εκστασιάζεται από την εντυπωσιακή και μεγαλειώδη πανοραμικότητα του φουρνιώτικου τοπίου. Από την κοιλάδα του ποταμού, την οροσειρά της Βουλγάρας, τη Μάρτσα, την Τσιούκα, τον Κλειτσό και το φαράγγι της Τσιούκας, μέχρι το μοναστήρι της Βράχας, χτισμένο τον 18^ο αιώνα σε μια απόκρημνη επιβλητική κοιψιά των βράχων του φαραγγιού, από όπου πήρε και το όνομά του, όπως και το υπερκείμενο χωριό. Μετά την ανατέλιση αυτή ξεκινάμε να επισκεφθούμε τη Μονή και τον οικισμό της **Βράχας**.

Από την πλατεία της Φουρνάς μέχρι την πρώτη διασταύρωση του δασικού δρόμου που οδηγεί στην **Αρκουδόβρυση** και τα

Τρία Σύνορα (1384 μ.), θα διανύσουμε **2,8** χιλιόμετρα. Εδώ πρέπει να πούμε ότι υπάρχει και περιφερειακός δρόμος που παρακάμπτει το χωριό και συναντάει τον παλιό οδικό άξονα για τη Βράχα, λίγο πάνω από την κοιλάδα του ποταμού που στα ψηλώματα ονομάζεται **Φουρνιώτης** και στην απόληξή του αποκαλείται **Μέγα Ρέμα**. Επίσης πρέπει να πούμε ότι η κοιλάδα του Φουρνιώτη σχηματίζεται από τους μεγάλους παραπόταμους **Αφωρεσμένο** που πηγάζει από την Βουλγάρα, το ρέμα του **Γιαπούλου** που έχει τις πηγές του στα **Τρίκορφα**. Ένα τρίτο σημαντικό ρέμα – τροφοδότης του Μέγα Ρέματος είναι το ρέμα της Βουλγάρας που έχει τις πηγές του στην **Κλεφτόβρυση**. Σε μια από τις τελευταίες στροφές που επιχειρεί το ρέμα αυτό, εντελώς κρυμμένο και αθέατο βρίσκεται το πανέμορφο τοξωτό γεφύρι που κάποτε ένωνε τη Φουρνά με το Κλειτσό. Μέχρι την επόμενη διασταύρωση του δρόμου για Κλειτσό, η απόσταση από Φουρνά είναι **5,1** χιλιόμετρα.

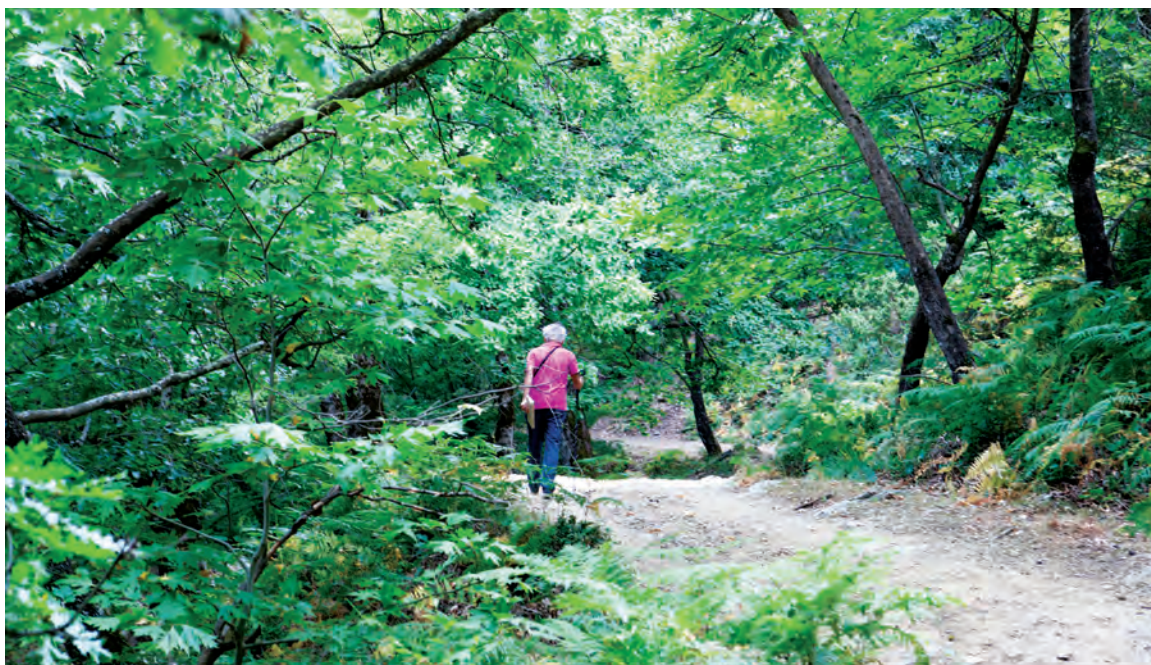

Γνήσιοι φουσανελάδες στις εκδηλώσεις για τους αγωνιστές του '21.

Βαδίζοντας στο δρυοδάσος της Μονής για το Καστρί.

Η Τσιούκα από την κορυφή Καστρί.

Υποβλητικός εσπερινός στη Μονή Βράχας.

Το ιερό της Μονής.

Αν συνεχίσουμε τον ασφάλτινο δρόμο για Βράχα, σε **3** χιλιόμετρα από την τελευταία διασταύρωση θα συναντήσουμε τον χωματόδρομο που έρχεται από τον Κλειτσό, διασχίζοντας με καλή γέφυρα το ποτάμι που αρχίζει να φαραγγίζει.

Θα χρειαστούμε **1200** μέτρα ακόμη ανφορίζοντας, για να στρίψουμε δεξιά σε φαρδύ χωματόδρομο και να φτάσουμε ύστερα από άλλα **350** μέτρα στον χώρο στάθμευσης της Μονής.

Ογδόντα μέτρα πριν από την παράκαμψη για τη Μονή, ο χωματόδρομος συνεχίζει μέσα σε θαλερό κι επιβλητικό δρυοδάσος, για να καταλήξει σε ένα πλάτωμα κάτω από την κορπούλα **Καστρί**. Ως εκεί θα βαδίσουμε διασχίζοντας το δάσος και εποπτεύοντας ένα τοπίο που η θέα του εγγράφει μian από τις πιο εντυπωσιακές απόψεις όλων των ορεινών ανάγλυφων της χώρας.

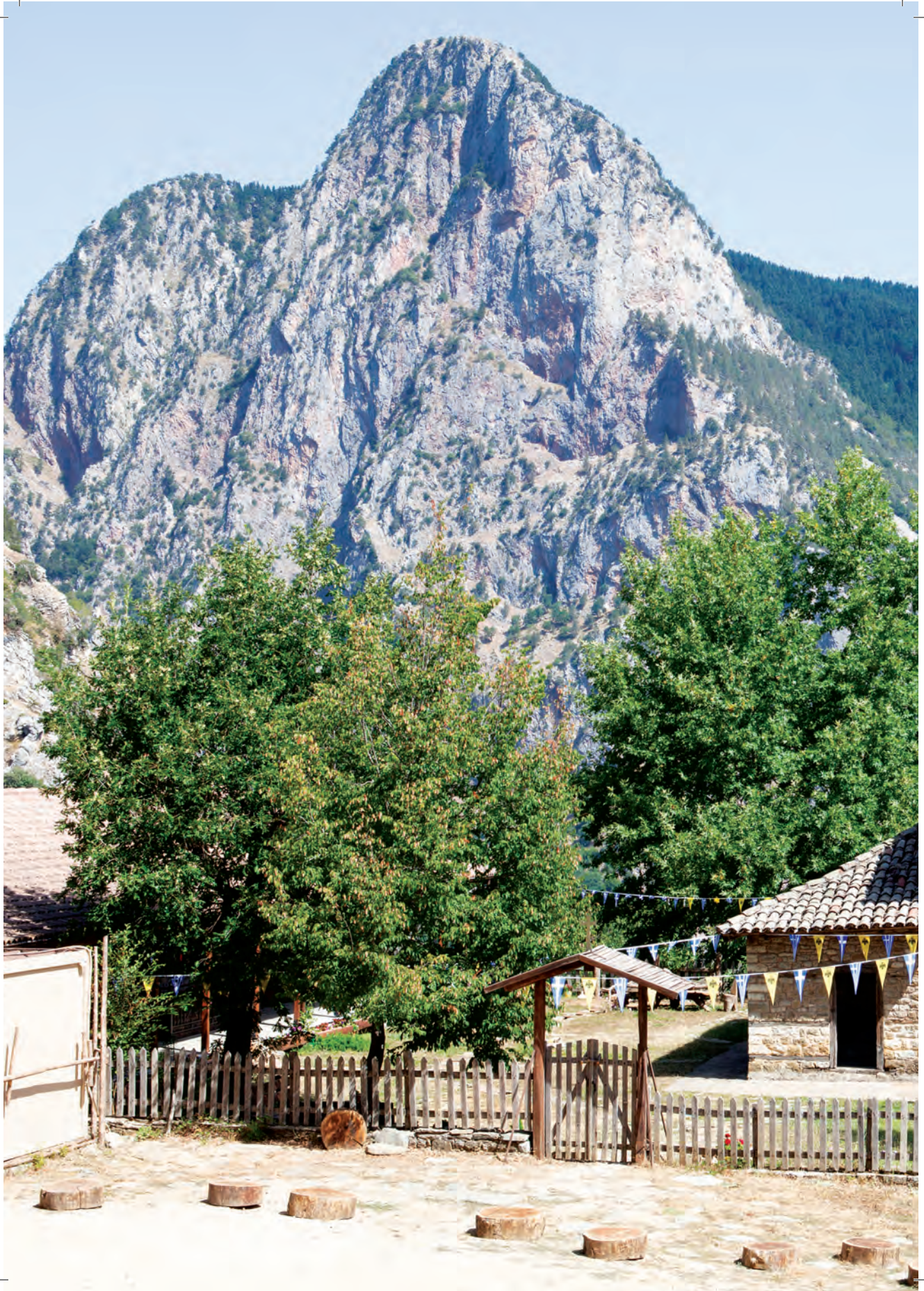
Η κορυφή Καστρί προσεγγίζεται με απόκρημνο μονοπάτι που ωστόσο διαθέτει

βοηθητικά, αλλά πρόχειρα υποσκαλώματα, βγάζοντας σε δυο σημεία υπερβατικής θέας, τόσο του φαραγγιού από το κιόσκι, όσο και της απότομης και επιβλητικής ορθοπλαγιάς της Τσιούκας από την κορυφή του. Από την τελευταία ατενίζουμε και όλο το βαθυπέδιο του Μέγα Ρέματος, όταν αυτό βγαίνει από τη στενωπό του απρόσιτου φαραγγιού, για να κυθεί στην κοίτη του Ταυρωπού.

Μετά τη συναρπαστική ανάβαση στο Καστρί επιστρέφουμε και εισχωρούμε στα μυστήρια του καθολικού, του ιστορικού μοναστηριού.

Μας υποδέχεται και πάλι η γλυκύτατη αδελφή Πολυκάρπη, η οποία μας εξηγεί τις μοναδικές αγιογραφίες και μας χορηγεί ένα πολύτιμο βιβλίο με κείμενα και φωτογραφίες για την αγιογράφηση του ναού. Το βιβλίο αυτό που επιμελήθηκε προσωπικά η διευθύντρια Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας & Ευρυτανίας κα Μαρία – Φωτεινή Παπακωνσταντίνου, συντελέστηκε από την

Γενική άποψη του καθολικού
της Μονής και της Τσιούκας.

Ο κεντρικός ναός και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του.
Ο τρούλος με τον Παντοκράτορα (δεξιά).

24^η Εφορεία Αρχαιοτήτων Φθιώτιδος και Ευρυτανίας.

Το καθολικό της Μονής χρονολογείται τον 18^ο αιώνα. Η ιστορία του αποδίδεται στους Γ. Γεωργίου και Γ. Αναγνώστου μαθητών της Σχολής του Διονυσίου εκ Φουρνά. Η προστασία και συντήρηση του συνόλου των τοιχογραφιών εξ αιτίας των προβλημάτων υγρασίας και στατικότητας ολοκληρώθηκε πρόσφατα, μέσα από χρηματοδότηση των προγραμμάτων ΕΣΠΑ.

Το έργο περιελάμβανε α) την αφαίρεση των τσιμεντοκονιαμάτων και άλλων κονιαμάτων β) τη στερέωση της ζωγραφικής επιφάνειας, γ) την εξυγίανση του σαθρού υποστρώματος των τοιχογραφιών, δ) τη στερέωση με ενέματα του αποκολλημένου υποστρώματος, ε) τον καθαρισμό της ζωγραφικής επιφάνειας και εντέλει, την αισθητική αποκατάσταση για την ολοκληρωμένη αναγνωσιμότητα και ανάδειξη του μνημείου.

Ο Ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος είναι ένα από τα σημαντικότερα μεταβυζαντινά μνημεία της Ευρυτανίας, τόσο για τον τοιχογραφικό διάκοσμο, όσο και για τον ιστορικό ρόλο που διαδραμάτισε την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Θα προσθέσουμε σ' αυτά και την εκπληκτική γεωγραφική του δυναμική, η οποία ανεβάζει σε ύψιστο επίπεδο τον προορισμό και καθιστά υπερανγκαία την επισκεψιμότητά του.

Ως κτήτορες της Μονής αναφέρονται ο **Δαμασκνός ιερομόναχος** και ο **Δημήτριος ο Προσκυντής**.

Το καθολικό της Μονής κτίστηκε σύμφωνα με τρεις επιγραφές το **1745**. Τον Μάιο του **1824** κατέφυγε στη Μονή ο **Γεώργιος Καραϊσκάκης**, όπου πολιορκήθηκε και στη συνέχεια διέφυγε.

Με βασιλικό διάταγμα το **1833** η Μονή διαλύθηκε επειδή διέθετε λιγότερους από έξι μοναχούς. Από τα αποτελέσματα των ανασκαφών που έγιναν το 2006, συνάχθηκε το

Τμήμα από ζωγραφιστό κίονα του καθολικού.

Έκθεση των μοναστηριακών άρτων .

συμπέρασμα ότι η Μονή διέθετε διώροφο κτήριο, το οποίο μπορεί να ταυτιστεί με τους χώρους υποδοχής (μουσαφίρ οντά). Βγαίνουμε από το αίθριο της Μονής και παίρνουμε τον δρόμο για το χωριό της Βράχας. Σε **1500μ.** μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του χωριού. Ένας στενός δρόμος που δε χωράει δυο αυτοκίνητα, μας οδηγεί στην έξοδο, πριν από την οποία ένας καταφορικός τσιμεντόδρομος στην αρχή, και χωμάτινος ακόμη πιο στενός στη συνέχεια, μας φέρνει ύστερα από **800μ.** στην είσοδο του εξωκκλησιού της **Αγίας Παρασκευής**. Πρόκειται για περικαλλή ναό βασιλικού ρυθμού που περιβάλλεται από δεντρόφυτο πλάτωμα μέσα σε ένα απaráμιλλου φυσικού κάλλους ειδυλλιακό περιβάλλον, στην περιοχή **Πλατάνια**.

Επιστρέφουμε στον κεντρικό οδικό άξονα Φουρνά – Βράχας για να ακολουθήσουμε την εξόδια κατεύθυνση προς **Χόχλια** και **Αγία Τριάδα**. Στο **1,5** χλμ. θα συναντή-

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΑΓΡΑΦΑ

Το δάσος του αυχένα
Βράχας-Χόχλια .

Ο προφήτης Ηλίας στην κορυφή της Βράχας.

Ο Άγιος Νικόλαος, η κεντρική εκκλησία του χωριού της Βράχας.

σου με δεξιά μας αναστροφικό παρακαμπτήριο που οδηγεί μέσα από ένα εκπληκτικό δάσος, στη βόρεια άκρη μιας μακριάς κορυφογραμμής που φέρει το όνομα **Λελοούλι**. Εκεί θ' αφήσουμε το αμάξι και θ' ανηφορίσουμε ήπια για περίπου **1000μ.** ωστόσο βρεθούμε στο εντυπωσιακότερο μπαλκόνι του Ταυρωπού. Εδώ πάνω, στα **1300** μέτρα υψόμετρο, προβάλλει ο άγιος των βουνών, ο **Προφήτης Ηλίας**, ένα λιθόκτιστο, βασιλικού ρυθμού εξωκλήσι που έχει πρόσφατα ανακαινισθεί με δωρεά του **Ηλία Ντζιώρα**. Η θέση του από τις κορυφαίες της Ευρυτανίας, δεσπάζουσα, επιβλητική κι αγέρωχη, ατενίζει την μακριά πτυχή του Ταυρωπού και όλα τα δάση και τις παρακείμενες κορυφογραμμές. Απέναντί μας ξεδιπλώνει ο ευρυτανικός ορεινός θύλακας την υπέροχη γραφική στολή του με τις αλλεπάλληλες και διαδοχικές κορφές **Καυκί, Φιδόσκαλα, Κόψη** και **Παπαδημήτρι**. Ξεχωρίζει ιδιαίτερα το μεγάλο, αθέατο από αλλού, δέλτα του

Ταυρωπού, με τον **Λεσιώπη** που τον τροφοδοτούν και τον ενισχύουν τα ρέματα του **Πλατανιώτη**, του **Πεθαμένου** και της **Καρούλας**, η οποία πηγάζει κάτω από τα **Καμάρια** της **Νιάλας**.

Λίγο κάτω από την **Κόψη (1930 μ.)** διακρίνουμε ολοκάθαρο τον οικισμό της **Μαυρομάτας** και πίσω απ' αυτή, τη **Χρύσω**, τον **Αϊ-Δημήτρι** και τη **Γάβρινα**, αλλά και ένα κομμάτι από το πολυκόρυφο συγκρότημα της Νιάλας.

Το υποτυπώδες μονοπάτι συνεχίζει τη νότια προέλασή του μέσα από δασική συστάδα, μέχρι που φτάνει αγγίζοντας την κορυφή **Λελοούλι (1344 μ.)**.

Επιστρέφουμε στη Βράχα από τα ίδια. Είναι μεσημέρι και όλα είναι κλειστά. Δεν υπάρχει ψυχή στην πλατεία. Ξαπλώνουμε λοιπόν σε ένα παγκάκι και περιμένουμε να ανοίξει το ένα και μοναδικό ταβερνάκι να βάλουμε μια μπουκιά στο στομάχι μας. Είναι πέντε η ώρα και ανοίγει το απέναντι μικρό μπακαλικάκι, που το έχει ο

Διασχίζοντας το υπέροχο δάσος της Βουλγάρας.

88άχρονος **μπαρμπα Κώστας**. Χωρίς να έχει την άδεια πώλησης φαγητού εκτός καφέδων και αναψυκτικών, μας ετοιμάζει ντόπιο τυράκι και σπιτική ντοματοσαλάτα με φρέσκο ζυμωτό ψωμί από το μοναστήρι. Η νοστιμιά του γεύματος απερίγραπτη. Εκεί μαζεύονται σε λίγο όλοι οι Βραχινοί, εγχώριοι και μετανάστες, και τσακίζονται ποιος να μας πρωτοκεράσει. *

Κάτω ακριβώς από την πλατεία βλέπουμε τον ενοριακό ναό του **Αγίου Νικολάου**. Ο ναός είναι σταυροειδής, μεγαλόπρεπος κι έχει μεγάλη αρχιτεκτονική και καλλιτεχνική αξία. Χτίστηκε πριν από το **1600**, όπως αναγράφεται πάνω στην καμπάνα «**DOMENIKO MACHARNI FM DXII**». Η χρονολογία μαρτυρά ότι το χωριό και η εκκλησία χτίστηκαν πριν το **1600 μ.Χ.** κι αφού πυρπολήθηκε και καταστράφηκε το **1694**, ξαναχτίστηκε το **1833**, με τελική ανακαίνιση το **1914**, από χρήματα των απανταχού Βραχηνών.

Εδώ, ως αποχαιρετιστήριο επιστέγασμα, οφείλουμε να επισημάνουμε τις μεγάλες χορηγίες και δωρεές του Βραχηνού ευπα-

τρίδη Ηλία Ντζιώρα.

Το ίδιο βράδυ γίναμε αποδέκτες της πολύ θερμής φιλοξενίας, γενναιοδωρίας αλλά και συντροφικότητας του τοπικού πληθυσμού, του προέδρου του δημοτικού διαμερισματος **Δημήτρη Μάγκα**, της κυρίας **Ντζιώρα** και πολλών άλλων Βραχηνών, με κέρασματα και προσφορές ενημερωτικού υλικού για το όμορφο χωριό της Βράχας.

Η διάσχιση της Βουλγάρας

Το δεύτερο βράδυ στη Φουρνά, δεχτήκαμε μετά από δική μας πρόσκληση τη συντροφιά των **Παντελή Μανώλη** και **Αντώνη Παπαδάκου**, δυο καρδιακών φίλων του **Ορειβατικού Συλλόγου Καρδίτσας**.

Η τρίτη μέρα μας στην περιοχή περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη διάσχιση – τομή στο λίγο ως πολύ άγνωστο βουνό της Βουλγάρας, που θεωρείται κατά την ταπεινή μου άποψη ως το πιο δασωμένο ορεινό συγκρότημα όχι μόνο στην Ευρυτανία μα σε ολόκληρη την κεντρική Ελλάδα.

Η ορειβατική ομάδα θα ξεκινήσει από το

«Καταφύγιο του Φυσιολάτρη», στη θέση «Βρύση Ζαχαράκη».

Στη συντροφιά έχει προστεθεί και ο εν δυνάμει ορειβάτης και φωτογράφος Δημήτρης Ευαγγελόπουλος, που ήλθε ειδικά για αυτή τη διάσχιση από το Βόλο. Από το ξενοδοχείο LA FAYNE, θα χρειαστούμε 9,7 χλμ. ως τη θέση «Βρύση Ζαχαράκη». Η ομάδα ξεκινάει τη διάσχιση - ανάβαση για την κορυφή **Σημείο (1653 μ.)** της Βουλγάρας, πίσω από το δασικό «Σπίτι του Φυσιολάτρη» και την εκκλησία της **Ανάληψης** με το χαρακτηριστικό σημάδι **Z1** σε κίτρινο φόντο με κόκκινο κύκλο, μπαίνοντας κατευθείαν στον δασικό πυρήνα του βουνού.

Η **Βουλγάρα** ανάγει την προέλευση του ονόματός της στα χρόνια του μεσαίωνα. Το **996 μ.Χ.** ο **Βούλγαρος Τσάρος Σαμουήλ** μετά την πολιορκία της **Θεσ/νίκης** και την κατάληψη της **Λάρισας**, στράφηκε προς νότο τραβώντας για **Πελοπόννησο**. Όμως ο Βυζαντινός αυτοκράτορας **Βασίλειος ο Β΄** έστειλε εναντίον των Βουλγάρων τον στρατηγό **Νικηφόρο Ουρανό**, που τους πέτυχε όταν επέστρεφαν από την Πελοπόννησο στη **Στερεά** λίγο πριν τις **Θερμοπόλες**, κοντά στον **Σπερχειό** ποταμό. Ο Σπερχειός όμως ήταν πλημμυρισμένος και αδιάβατος. Έτσι ο Σαμουήλ είχε από τη μια το πλημμυρισμένο ποτάμι και από την άλλη τα βυζαντινά στρατεύματα του Νικηφόρου Ουρανού. Αναγκάστηκε λοιπόν να πάρει τα βουνά των Αγράφων και μέσα από την οροσειρά που σήμερα αποκαλούμε Βουλγάρα, να διολισθήσει προς την Πίνδο κι από κει στην **Πρέσπα**, και να διασωθεί ο ίδιος με λίγους στρατιώτες του, αφού οι Βυζαντινοί τους κυνήγησαν και τους αποδεκάτισαν.

Ως ανάμνηση των γεγονότων αυτών και λόγω του περάσματος των Βουλγάρων, δόθηκε στο βουνό η ονομασία Βουλγάρα. Λέγεται επίσης ότι σε διάφορα σημεία του βουνού υπάρχουν ακόμη και σήμερα οστά των νεκρών Βουλγάρων στρατιωτών που ανήκουν στα υπολείμματα της στρατιάς του Σαμουήλ.

Η Βουλγάρα, ως ένα μακρυνάρι βουνίσιας ράχης, απλώνεται ανάμεσα στα χωριά

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΑΓΡΑΦΑ

Στην κορυφογραμμή της Βουλγάρας, αντικρίζοντας τα ανατολικά Άγραφα

Βαθύλακκο, Μολόχα και Φουρνά. Οι τέσσερις κορυφές που σχηματίζουν την κορυφογραμμή της είναι: **Σημείο, Άνεμος, Καζάρμα και Πευκόφυτο**, όπου οριοθετούν τη μεθόριο της **Ελεύθερης Ελλάδας** με την τουρκοκρατούμενη ζώνη, που είχε χαρακτηί με τη συμφωνία του **Λονδίνου το 1832** και κράτησε ως το **1881**. Στο μήκος της κορυφογραμμής αυτής υπάρχουν υπολείμματα από διάσπαρτα τουρκικά φυλάκια που είχαν οπτική επαφή μεταξύ τους. Για τη διάσχιση αυτή και τις λεπτομέρειες της συνοριακής γραμμής στην κορυφογραμμή της Βουλγάρας, έχει γράψει το πολύ ενδιαφέρον και σημαντικό βιβλίο, ο εξαιρετος Λαμιώτης συγγραφέας και ορειβάτης **Στέφανος Σταμέλος**, με τον τίτλο **«Από τον Παγασπτικό έως τον Αμβρακικό. Ένα οδοιπορικό στα πρώτα σύνορα της Ελλάδας.»**

Ο Στέφανος Σταμέλος διέσχισε πεζή τη γραμμή των ελληνοτουρκικών συνόρων

από τον Παγασπτικό ως τον Αμβρακικό, γράφοντας τις εντυπώσεις και τα ευρήματά του.

Η διάσχιση γίνεται κυρίως μέσα από δάση ελάτης και πεύκου. Τα δασωμένα τμήματα διακόπτονται από ομαλά ξέφωτα που τις τελευταίες μέρες της άνοιξης πλημμυρίζουν από κίτρινα δακράκια (νεραγκούλες). Ο Ανεμολογικός Ιστός που έχει στηθεί στην απέναντι κορυφή με την ονομασία **Βουλγαρομνήματα (1585 μ.)**, προβληματίζει με τις κεραίες του και προδιαγράφει δυστυχώς το μέλλον όλων των Αγράφων. Ο Παντελής και ο Αντώνης ρίχνουν ένα βλέμμα απορίας και οδύνης, αλλά δε σκύβουν το κεφάλι. Ο αγώνας είναι μπροστά τους για την προστασία των ιστορικών αυτών τόπων.

Την ονομασία Βουλγαρομνήματα την πήρε η κορυφή από τα οστά που βρέθηκαν στο σημείο εκείνο του βουνού.

Η πανίδα της δασικής αυτής ζώνης πε-

Στην κορυφή της Βουλγάρας την ώρα που μαίνονταν οι πυρκαγιές στην Εύβοια.

ριλαμβάνει ζαρκάδια που ξεπετάγονται μπροστά μας, αγριογούρουνα, λύκους αλλά και μερικές αρκούδες.

Από τη δεξιά μεριά της κορυφογραμμής διακρίνεται ο οικισμός Βαθύλακκος (παλιά ονομασία **Λακρέσι**) που κουνιάζει απόκρυφο σε μια βαθιά λάκκα στο ρέμα της **Δέσης**. Το ρέμα αυτό είναι ένα από τα πολλά που ρυτιδώνουν το βουνό από ανατολικά.

Το έδαφος, όπου δε διασχίζει το δάσος, είναι γεμάτο φτέρες, βάτα και τσουκνίδες. Η πορεία ανάβασης κρατάει κάπου **2,5** ώρες, ανεβοκατεβαίνοντας ράχες, κορυφώματα και ήπιες πλαγιές, συναντά δυο τρεις φορές τον δασικό δρόμο, μα εκείνο που εξιτάρει είναι η έντονη παρουσία της μαρτυρικής μνήμης, καθώς διασταυρωνόμαστε με ταμπούρια, μνήματα, καλυβόπλεχτα γιατάκια, πλάκες και πρόχειρους τύμβους, μια ιστορία κοντολογίς γεμάτη κλέφτες, αντάρτες, τσοπάνηδες και κυνη-

γημένους ληστές και λήσταρχους.

Η τελική ανάβαση στο Σημείο είναι κάπως απότομη, αλλά αποζημιώνει τον πεζοπόρο με την πανοραμική θέα που απλώνεται σε όλο το μέτωπο των Αγράφων και του ευρύτερου κύκλου της Ρούμελης και της Στερεάς.

Αυτό το δάσος που αντικρίζουμε ολόγυρά μας είναι ίσως το πλουσιότερο, τολμώ να πω, σε όλη τη χώρα, καθώς διατηρεί μια πυκνή και βαθυπράσινη στόφα, υπογραμμίζοντας την αέναη πρασινοβολία του, καθώς κυματίζουν οι κορφάδες του κι αποκαλύπτεται το βαθύ σμαράγδινο σώμα του.

Πετάει ο νους κι όλες οι αισθήσεις, τις υπαρπάζει ο άνεμος, τις απογειώνει ένα ωκεάνιο αίσθημα, για να τις καθηλώσει ο ρεαλισμός της σπάνιας και θρυπτής κλωρίδας.

Τα διάσελα, οι κορυφές, τα καγγιόλια, οι ρεματιές, τα ξέφωτα, οι πλαγιές, τα ρόγκια,

οι φτερόλακες και τόσα άλλα καλούδια της βουνογραμμής εκπονούν ένα πλούσιο ανάγλυφο θωρακίζοντας το γραμμένο σώμα της Βουλγάρας ως ένα φυσικό οχυρό που καταξιώνει το βουνό κι ευαγγελίζεται τον χαμένο παράδεισο.

Κλειτσός Ανάβαση στην Τσιούκα

“Γουνεύς δ’ εκ Κύφου ήγε δύω
και είκοσι νήας”

Ιλιάδα, Β,748

Υστερα από ένα ωραίο βραδινό στο εστιατόριο του ξενώνα La Faune, κι ένα πλούσιο πρωινό στο μαγευτικό περιαύλι του, θα ξεκινήσουμε για τη γνωριμία των τεσσάρων οικισμών του Κλειτσού και τον εντοπισμό της διαδρομής προς την κορυφή της **Τσιούκας**, η οποία, από μια πρώτη ματιά μοιάζει άπαρτη για να μην πω ακατόρθωτη. Για τον λόγο αυτό μας εξιτάρει ιδιαίτερα, ενσπείροντας μέσα μας αντιφατικές σκέψεις, καθόσον αφορά το βραχώδες ανάγλυφο και την περατότητα (διάβαση) του εδάφους της για την κορυφή.

Στη διαδρομή από τη Φουρνά μέχρι το Κλειτσό θα συμβούν δυο πράγματα. Το πρώτο έχει να κάνει με μια τυχαία ανακάλυψη και το δεύτερο με τον δρόμο που ενώνει το Μεσοχώρι του Κλειτσού με τη Μονή Βράχας.

Θα διασχίσουμε τον πρώτο οικισμό του Κλειτσού, τον Πλάτανο, κι έπειτα το Μεσοχώρι (δεύτερο κατά σειρά οικισμό), και θα κατευθυνθούμε στην Κορίτσα, που αποτελεί τον πιο ζωντανό θύλακα αλλά και τον ψηλότερο από τους σκόρπιους και διάχυτους οικισμούς του Κλειτσού.

Εκεί μας περιμένουν οι ντόπιοι παράγοντες κι εκεί θα «στρατοπεδέψουμε». Προηγουμένως, καθώς θα διασχίζουμε το Φουρνιώτικο ποτάμι, πάνω από τη σιδερένια γέφυρα θα κάνουμε ένα μπάσιμο – παράκαμψη δεξιά και ψηλότερα από την όχθη, και θα οδηγηθούμε ακολουθώντας έναν ομαλό χωματόδρομο για 700 περίπου μέτρα ως το ρέμα που έρχεται από τα υψώματα της Βουλγάρας και χύνεται στην

κοίτη του Φουρκιώτη.

Εκεί, σε μια όμορφη και αθέατη θέση ανάμεσα σε δασύσκια πλατάνια, ένα πανέμορφο γεφυράκι, πέτρινο, θολωτό, θα καβαντζάρει το ρέμα, υπενθυμίζοντάς μας ότι κάποτε περνούσαν μόνο αποδωμένοι Κλειτσιώτες για να πάνε στη Φουρνά κι από κει στο Καρπενήσι.

Ο Πλάτανος και το Μεσοχώρι είναι οι δυο πρώτοι οικισμοί που συναντούμε. Από το Μεσοχώρι κατηφορίζει ένας στενός αλλά βατός δρομάκος ο οποίος φτάνει στο Μέγα Ρέμα και το περνάει από σταθερή γέφυρα απέναντι, για να συντομεύσει τη διαδρομή προς τη Μονή της Βράχας, αφού πρώτα βγει στον άξονα Φουρνά – Βράχα, στο σημείο όπου σήμερα υπάρχει μνημείο αφιερωμένο στον τοπικό ήρωα της Επανάστασης, τον **Ζαράλή**.

Πίσω στο Μεσοχώρι. Από τον υψομετρικά μεσαίο ετούτο οικισμό με την ωραία πλατεία και την πολύ αξιόλογη εκκλησία, θα ανηφορίσουμε για δυο περίπου χιλιόμετρα, μέχρι να βρεθούμε στο κεντρικό καφενείο της Κορίτσας, όπου είναι συγκεντρωμένες όλες οι κεφαλές του χωριού.

Και λέω κεφαλές γιατί εκεί βρήκαμε σπουδαίους ανθρώπους, ανοιχτόκαρδους, φιλόξενους, ομιλητικούς, που άνοιξαν τα κιτάπια της ζωής τους, έβγαλαν τα κειμήλια του χωριού και του χρόνου προκειμένου να μας τα κοινολογήσουν με ανυπόκριτη χαρά και ευγένεια. Έτσι μάθαμε για τα μυστικά της φύσης που περιβάλλει το χωριό τους, καθώς μας άνοιξαν όλους τους ορίζοντες σε κάθε κατεύθυνση.

Το οριακό αυτό εξωχώρι της Ευρυτανίας είναι και το τελευταίο στη διαδρομή για το πέρασμα στην ανατολική Καρδίτσα.

Ξεδιπλώνοντας τη δύναμη και τη γνώση μιας ιδιότυπης φωνής, οι ντόπιοι μας καλούν με τον εισαγωγικό στίχο του Ομήρου από την Ιλιάδα στον τόπο τους.

Πίσω από το βουνό Τσιούκα, μας λένε, ήταν το βασίλειο του **Κύφου**. Περισσότερες πληροφορίες δε διαθέτει, όχι μόνο η συντροφιά των Κλειτσιωτών της Κορίτσας, αλλά ούτε η ηλεκτρονική αποθήκη πληροφοριών και ενημερώσεων.

Θα την εντοπίσουμε την περιοχή του Κύ-

Διασχίζοντας το δάσος
της Τσιούκας με την
άριστη σηματοδότηση

Ναός Αγίων Ταξιαρχών στο Μεσοχώρι.

φου αν επιχειρήσουμε ν' ανεβούμε ως την κορυφή της Τσιούκας –εύκολη υπόθεση μας είπαν – και σαρώσουμε με το βλέμμα ένα αδυσώπητο χάος που απλώνεται κάτω από τα βράχια της φοβερής ορθοπλαγιάς. Εκεί βασίλευε ο **Κύφος** στα τρωικά χρόνια. Αλλά πού βρήκε τη θάλασσα εδώ πάνω αυτός ο Κύφος και πολύ περισσότερο 22 καράβια, που λέει ο **Όμηρος**, για να εκστρατεύσει στην **Τροία**, μονάχα στο μυαλό ενός μεγάλου ποιητή μπορούμε να βρούμε. Μετά την επίσκεψη στον ναό του Αγίου Νικόλαου και προσκύνημα στο σκευοφυλάκειο, ήρθε η ώρα να αποδείξουμε τις αντοχές με το εργαλείο της ψυχής και των ποδιών.

Οι Κλεισιώτες μας εφοδιάζουν με άριστες πληροφορίες κατέχοντας απόλυτη γνώση της δομής και της μορφολογίας του βουνού και μας εύχονται καλή αντάμωση πίσω στο καφενείο, για μια μπύρα ολικής άλεσης του ορειβατικού μόχθου που θα απαιτηθεί προσώρας.

Παίρνουμε το ένα από τα αγροτικά που μας διαθέτουν οι φιλόξενοι Κλεισιώτες κι ανηφορίζουμε από την Κορίτσα για **2,5** χιλιόμετρα σε άσφαλο μέχρι να στρίψουμε, σε χωματόδρομο αριστερά για τον **Προφήτη Ηλία**. Από τη στροφή μέχρι το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία θα διανύσουμε άλλα **2,5** χιλιόμετρα. Από εκεί θ' αρχίσει η οδοιπορία μας ακολουθώντας τα μπλε τετράγωνα πινακιδάκια που είναι καρφισωμένα στους κορμούς των δέντρων. Το εκκλησιάκι άλλωστε διαθέτει μια τεράστια αλάνα και χρησιμεύει ως αφετηρία των ορειβατικών εξορμήσεων για τις κορυφές της Τσιούκας αλλά και της Μάρτσας.

Θα τρέξουμε μian εύκολη απόσταση 1000 μέτρων. Το μονοπάτι ελίσσεται ήπιο, διαβατικό και ξεκούραστο καταπίνοντας ομαλές πλαγιές, ισιώματα και μικρές ανηφορίτσες. Τα υπολείμματα των πευκοβελόνων και των κουκουναριών δίνουν μian ευχάριστη νότα που κάνει τα πατήματα ελκυστικά και ξεκούραστα.

Πάνω στη μισή ώρα στενεύει ο κλοιός του δάσους, γέρνει το σύρραχο από τη μια πλευρά και ο ανήφορος γίνεται έντονος, αλλά χωρίς προβλήματα. Η κορυφή δείχνει να μην είναι μακριά. Πράγματι σε λίγο πατάμε κορυφή, αλλά δεν είναι η προσδοκώμενη, μα κάποια κοντινή εξαδέλφη της. Από τη θέση της νομιζόμενης κορυφής αρχίζει μια απότομη κόψη κατηφορικής ζώνης που σχηματίζει ένα είδος σαμαριού με βαθύ κοίλωμα.

Κατηφορίζουμε με προσοχή μέσα από στενές βραχωμένες διαβάσεις ωστόσο αγγίζουμε το κοίλωμα της ράχης, από το οποίο θ' αρχίσει σκαρφαλωτή ανάβαση στο επόμενο λοφίο, με τη χρήση βοηθητικών ξύλινων βαθμίδων, χειραλυσίδων και ειδικών μεταλλικών σκαλοπατιών.

Ο χρόνος ανάβασης συμπαραλιάζεται μα κάποια στιγμή μια καινούργια κορυφή έρχεται να προστεθεί στην προηγούμενη, σε μια πλαγιολίσθηση της οποίας ένα θαυμάσιο κιόσκι με παγκάκι μας προκαλεί

για μια στάση και μια αναθεώρηση των προοπτικών συνέχισης του ορειβατικού πεδίου.

Από το κιόσκι η θέα του ευρυτανικού τόξου αλλάζει όλο τον ψυχισμό μας, αλλά εμάς ενδιαφέρει η τελική κορύφωση που μοιάζει ως μια αγωνιώδης καταξίωση.

Το σαμάρι επαναλαμβάνεται και γίνεται διπλή καμπούρα μιας ορεινής καμήλας. Νέο κατέβασμα, νέα δραματική διολίσθηση, ωστόσο πάντα βοηθημένη από βελτιωτικά πιασίματα, χειραλυσίδες και διόδους με καρφωμένες πατωσιές. Και τα πινακιδάκια πάντα πυκνά, αισιόδοξα και ευδιάκριτα. Δεν κάνουμε πάνω από άλλη μισή ώρα, ώσπου να βγούμε σχεδόν σερνόμενοι πάνω στα σταθερά βραχώματα της κορυφογραμμής, για να μας αποκαλυφθεί ολόκληρο το σώμα της τελειότητας και του θριάμβου.

Σε αυτή την κορυφή της Τσιούκας, στον απόλυτο κι ασφυχτικό κλοιό μιας ευρυτανικής κλεισούρας, ανάβει ένα φως ανέσπε-

Στον δρόμο για την Τσιούκα, τραβεσάροντας τη φτερόλακα του δάσους.

Στο υπέροχο κιάσκι πριν από την κορυφή.

ρο, από όπου ακούγεται κραυγή παρατεταμένη που δεν είναι παρά η φωνή της μοίρας, της μοίρας όλων των απόκρημνων κορυφών της ελληνικής βουνολογίας.

Η Τσιούκα είναι ένα κοκάλινο βραχώδες βουνό, γιομάτο απόκρημνες ρυτίδες στο διαμελισμένο του σώμα.

Πρέπει ν' ακολουθήσω τη φωνή της βουνίσιας μου μοίρας. Να εξαντλήσω την ακουστική της. Να βγω στο άπαντο του κενού, πέραν όλων των μουσικών του. Να πετάξω ως το αδυσώπητο χάος που απλώνεται παρέκει και στην ασυνάρτητη ομορφιά της έρημης χώρας των βράχων.

Εδώ προφανώς βρίσκεται η ψυχή του κόσμου, που τη σκεπάζει η βαριά ατμόσφαιρα της αβύσσου και του μεγαλείου της εκείθεν ζωής.

Μέσα από τα λιαστά παράθυρα των ολόσωμων γκρεμών αναδύεται μια μαβιά κερήθρα φωτός που αφήνει εδώ κι εκεί

ομιχλώδη οράματα αλληπάλληλων αβύσσεων και ανεξάντλητου Χάους.

Πόσων ώρα μείναμε εκστατικοί κι αμίλητοι, διψασμένοι καταπότες αυτού του ουράνιου υπερθεάματος, δεν μετρήσαμε. Μετρήσαμε ωστόσο τη ζωή μας, με ένα άλλο ρολόι, ίσως μια κλεψύδρα που στάζει όχι τα τρίμματα του χρόνου, αλλά ολόκληρους γυάλινους αποστακτικές μέτρησης των αιώνων.

Για να φτάσει κανείς ως εδώ πάνω, σε αυτή την απότομη κόψη πρέπει να εγκαταλείψει όλες τις συμβατικές αναβάσεις που του επιβάλλουν οι συνηθισμένες ορειβατικές σχολές των ψηλών βουνών, και να σκύψει το κεφάλι του στην άκαμπτη επιλογή της μοιραίας ελευθερίας του λόγου. Επιστρέψαμε από τα ίδια που ποτέ δεν είναι ίδια, όταν η διαδρομή αποκτάει το ιδιαίτερο ύφος που της απονέμει η μοίρα του δρόμου και της ζωής.

Ο Παντελής και ο Αντώνης του ΕΟΣ Καρδίτσας στην απότομη κορυφή της Τσιούκας.

Ανακαλύπτοντας το άγνωστο φαράγγι της Τσιούκας

Κείμενο Φωτογραφίες:
Παντελής Μανώλης,
πρόεδρος ΕΟΣΚ

Έναν δεκαπενταύγουστο, κνη-
γημένοι από τον καύσωνα της
πόλης, βρεθήκαμε στον ποταμό
Μέγδοβα (αρχαίος **Ταυρωπός**)
και συγκεκριμένα στο σημείο
που χύνεται το **Μέγα Ρέμα**, το
ποίο ξεκινάει απ' τη **Φουρνά**,
περνάει τον **Κλεισό** και χύνεται
στο φαράγγι **Πλατάνι** (έτσι το
γράφει ο χάρτης της **Ανάβασης**),
σε ένα σημείο που το ποτάμι
στενεύει απότομα. Μαγεμένοι
από την εικόνα αυτή ψάχναμε
ημερομηνίες βολικές για να το
κατεβούμε, να το καταγράψουμε
και να το απολαύσουμε.

Τελικά, ένα πρωινό του Οκτώ-
βρη, ο **Ευτύχιος**, ο **Αντώνης** και
εγώ, φορτώσαμε τον εξοπλισμό
μας (στολές νεοπρέν, μπωντριέ,
σχοινιά κλπ) και ξεκινήσαμε για
την αναζήτηση του άγνωστου
φαραγγιού. Διασχίσαμε την πόλη
της Καρδίτσας και με νότια κα-
τεύθυνση περάσαμε τα χωριά
Καλλίθηρο, **Ραχούλα**, **Αμά-
ραντο**, **Σαραντάπορο**, **Νεράι-
δα** φτάνοντας στο «**Σπίτι του
Διαβάτη**» στα σύνορα με τον
νομό Ευρυτανίας. Διασχίσαμε
τους οικισμούς του Κλεισού και
μέσα από τον οικισμό του **Με-
σοχωρίου**, πήραμε τον δρόμο
για το χωριό της **Βράχας**. Στην
αρχή άσφαλτος και στη συνέχεια
χωματόδρομος αρκετά στενός,
πάνω από το Μέγα Ρέμα. Βγαί-
νοντας και πάλι στην άσφαλο
που ενώνει τα χωριά Φουρνά
και Βράχα, στρίψαμε δεξιά και
σε ένα χιλιόμετρο συναντήσαμε
πάνω σε αριστερή στροφή πέ-

τρινο εικονοστάσι, και σε άλλα 100 μέτρα γέφυρα, που από κάτω της κυλούν τα νερά του Μέγα Ρέματος. Ακριβώς απέναντι μας ο κατακόρυφος όγκος της Τσιούκας με 1361 μέτρα ύψος και αριστερά μας στην πλαγιά, η Μονή της Βράχας

Αφήσαμε το αυτοκίνητό μας στο εικονοστάσι και ακολουθήσαμε το μονοπάτι στη δεξιά όχθη του φαράγγιού, που ανηφόριζε μέσα στο δάσος. Σε 20' περίπου φτάσαμε στην είσοδο του φαράγγιού. Εναλλακτικά μπορούμε να μπούμε από την αρχή μέσα στην κοίτη του φαράγγιού και να περπατήσουμε μέχρι το πρώτο ραπέλ.

Το φαράγγι είναι στενό και πολύ εντυπωσιακό. Μικρό σε μήκος και αρκετά κάθετο, με συνολικά 4 ραπέλ, 15 μέτρα το μεγαλύτερο. Το τελευταίο κατέβασμα είναι μια όμορφη τσουλήθρα ή άλμα, περίπου 4 μέτρων και μετά από 5' περπάτημα φτάσαμε στο ομορφότερο και στενότερο σημείο του Μέγα Ρέματος, με εντυπωσιακά και πανύψηλα βραχώδη τοιχώματα. Συνεχίζουμε δεξιά στο ποτάμι, αντίθετα με τη ροή του νερού, και σε άλλα 5' περίπου φθάνουμε στο σημείο

όπου από την αριστερή όχθη εκβάλλουν 4-5 πηγές. Ακριβώς στην απέναντι πλαγιά θα δούμε μία σάρα από όπου και θα ανεβούμε προσεκτικά μέχρι να βρούμε σε ένα πλάτωμα, από το οποίο ξεκινάει και το μονοπάτι της επιστροφής. Θα το ακολουθήσουμε και σε 30-40' θα φτάσουμε στο σημείο που αφήσαμε το αυτοκίνητό μας

Το φαράγγι είναι προσπελάσιμο όλες τις εποχές του έτους, αν και οι ιδανικές για να το κατέβει κάποιος είναι η **Άνοιξη** και το **Φθινόπωρο** που έχει αρκετό νερό. Μια ομάδα 4 ατόμων θα το διασχίσει σε λιγότερο από μία ώρα. Είναι εύκολο, δεν παρουσιάζει τεχνικές δυσκολίες και αξίζει να το επισκεφθεί κάποιος αν βρεθεί στην περιοχή, με τον κατάλληλο εξοπλισμό. Στο βιβλίο «**50 Canyons in central Greece**» του **Γιώργου Ανδρέου** υπάρχει περιγραφή του φαράγγιού της Τσιούκας.

Η ομάδα μας **Ελληνικός Ορειβατικός Συλλόγος Καρδίτσας (ΕΟΣΚ)**, κατά την επίσκεψή μας (**3 Οκτώβρη 2010**) βελτίωσε τις υποδομές κατάβασης σύμφωνα με τα γαλλικά πρότυπα ασφάλισης.

